

BOLETÍN

DE LA

Sociedad Castellonense de Cultura

▽ ▽ ▽

TOMO XIV

— 1933 —

CASTELLÓN

EST. TIP. DE HIJO DE J. ARMENGÓT

BOLETIN

DE LA
SOCIEDAD CASTELLONENSE DE CVLTVRA

Tomo XIV * Julio-Agosto 1933 * Cuaderno IV

NOTAS PARA LA HISTORIA DEL MAESTRAZGO DE MONTESA

Castillo de Cuevas de Avinromá

Este distrito está en la parte N.E. de esa cosa tan arbitraria que se llama provincia de Castellón. Limita al N. con el de Ares y el de Morella, al E. con los de Cervera, Polpís i Xivert, al S. con los de Xivert y de Miravet al O. con el de Miravet, Cuevas de Berig (ahora Sierra En Garcerán) y el castillo de Culla.

Contenfa los siguientes pueblos y lugares: Cuevas de Avinromá, Albocácer, Salsadella, Serratella, Tírig, Torre En Doménech y Villanueva de Alcolea. La capital del distrito está asentada sobre un cabezo que se levanta en la hondonada formada por un meandro del río Valltorta.

Fué de los Castillos reservados a la Corona, por lo menos no consta fuera donado en promesa antes de la reconquista a Barones u Órdenes militares. Jaime I en su Crónica ¹ refiriéndose al tiempo que va entre San Miguel y Navidad de 1233 dice: «D'aquí [Burriana] feyen cavalgades [los caballeros y mesnaderos reales] i guanyarem Castelló de Burriana i Borriol i les Coves d'Avinromà...». Poco tiempo estuvo bajo el señorío real pues Jaime I lo donó *jure hereditario* a don Blasco de Alagón estando en Montalbán ². Siendo cierto, como lo

¹ Crónica Real. Edición de la «Biblioteca Clásica Catalana», Barcelona, 1905, vol. I, pág. 201.

² M. FERRANDIS IRLÉS, *Origen histórico de Albocácer*, Castellón, 1902, pág. 29 y Huici, *Colección diplomática de Jaime I el Conquistador*, Valencia, 1916, t. I, pág. 134.

El «Libre de Priuilegis de Catí»

(Continuació)

XLIII

LA REINA DONYA LEONOR MANA AL JUSTÍCIA I JURATS DE MORELLA QUE DONEN
A LES ALDEES TRASLLAT DELS COMPTES DE LES DESPESES COMUNES.
VALENCIA 15 JUNY 1329.

«Aço es traslat, be e felment pres de auctoritat den Johan de munt alt Justícia de Catí vij kalendas Julij Anno dominij M.CCC.XX. Nono. d una Carta empaper scrifa dela molt excellent e clara senyora Reyna daraguo ablo seu segell el dos segellada amb cera uermella en lo qual segell ha en mig vn scut esenyal Real e entorn d aquell atres castells e tres leons la tenor de la qual es aytal. Donya leonor por la gracia de dios Reyna daragon Alos sieles nuestros el Justicia Jurados e homnes buenos de Morella saluts e gracia. Sepades que por parte de los hombres buenos de las aldeas del dicho lugar de Morella es estado anos humillmente suplicado que como ellos ayán apagar la metad o major partida en las messiones e despensas que si fazen comunamente, así por la vila de Morella como por las aldeas que uos non los quieredes dar traslado delas cuentas fetchas por uos en las dichas misiones e despensas, porque suplicaron anos que delas dichas cosas les dignassemos proueyr de remedio conuenible, Onde l adicha suplicacion benignamente recebida atendiendo que como seya justa cosa e razonable que pus los dichos aldeanos pagan su parte en las dichas misiones e despensas que deuan saber oson despendidas e por qual razon como sielos nolo soplessen grande engan ho sepodria cometer por estí auos decimos e mandamos que daqui adelante dedes trasliado a los dichos aldeanos o asus síndicos o procuradores de todas las cuentas que daqui adelante se faran sobre las misiones e despensas que comunamente sean apagar por uos e por ellos como sea justa e razonable cosa que lo que atofos tanye por todos sea aprouado e loado. Et non fagades ende al so pena dela nuestra gracia e mercet. Datís en valencia xv días andados del mes de Junio Era de Mil e CCC e sesenta e siete años.—yo pedro gonçales la fiç scriuir por mandado dela senyora Reyna.

Interessades les Aldees en els comptes de les despeses comunes, demanaren a Morella que els donàs trasllat d'ells. Aquesta no volgué accedir, i a requesta d'aquelles la Reina donya Leonor va remetre aquesta Lletra al Justícia i Jurats de la Vila manant-los sots pena de la seua gràcia que, puix con-

tribuïen les Aldees en les despeses comunes, tenien dret elles i ells devien donar-los trasllat dels comptes comunals, perquè lo contrari podria portar enganys i «sea justa e razonable cosa que lo que atotos tanye por todos sea aprouado e loado».

Com es pot veure no estaven descuidades les Aldees puix en un dia aconseguiren a son favor 5 Cartes de la Reina; 4 en els negocis que tenien ab Morella i 1 amb Cantavella. Però no dormia Morella per quant el 6 de febrer de 1329 (nosaltres creem que seria l'any 1330) cansada la Reina i volent tallar «los pleyts cuestions controuersies dampnatges perills e scandalls de les dites parts» encomanava als Síndics que havien d'eleger cada universitat la resolució de totes les disensions; resolució que ella confirmaria i tots deurien observar. Així ho feren i el 28 de juny de 1330 dictaven una sentència de compromís en el Monestir de Frares menors de Morella que comprenia 17 Capítols, sobre les taxacions, comptes, trasllat de privilegis, donacions, intervenció en el Consell de Morella, participació en les missatgeries i dret de sindicar-se les Aldees. S'acabaren les qüestions ab aquesta sentència arbitral acceptada per les dos parts? De cap manera. Com ho demostren la Sentència de Vallibona de 24 de desembre de 1342, el privilegi de Separació de les Aldees atorgat pel rei en Pere en Perpinyá a 8 de juliol de 1358, l'acte de Concòrdia en Morella a 20 de febrer de 1361, la Sentència de Compromís pel Duc de Girona a 9 de setembre de 1367, la Revocació del privilegi de la Independència de les Aldees que aconseguí Morella del rei en Pere en les Corts de València a 28 de setembre de 1369, la Sentència del rei en Joan a 7 de setembre de 1389 i les Declaracions fetes per Micer Ramon Tolsa, Doctor en Lleis en València el mes d'agost de 1391. De tot açò tenim documents que demostren quan vives i contínues eren les qüestions entre Morella i les Aldees que els reis volien resoldre apretant i afliixant els resorts de llur autoritat quan no hi havia altra solució que la donada en 1691: la independència política i econòmica que ja tenien altres pobles.

XLIV

FITADA A LES COVES DE LA FIGUERA, DE LA RAMBLA I DEL ROURE.

CATÍ 27 MARÇ 1344.

«Dissapte vespra de Rams ques comptaue vj kalendas aprilis Anno domini M.CCC.XLiiij. En Joan de Sent Joan e en bernal muntserrat Jurats anaren ab en bernal muntserrat en Ramon cuch en bernal miro en Guíamo cuch e en Ponç de beylmunt e R. auinyo e en Berenguer mirales anaren a la coua de la figuera e de la Rambla e del Roure les quals son dins la heretat den Antoni cuch per vna apelacio ho coneguda que ffon feyta per en Nicolau lorens per clam que na uie feyt contra eyll lo dit Nantonj determinaren alur bon enteniment la sifa coneguda e questio e per ço car es uer e cert que les dites coues son comunes estades tots temps de tot lo ferme de Morella fitaren aquelles e les senyalaren e les seprengueren per sops del comu general present lo dit Antoni cuch en testimoni de la qual cosa ferenne aquesta memoria escrita per ma den Tomas lilet notarij».

Aquestes Coves estaven dins el Mas que avui es diu «La Costereta», abans i en temps antic del «Cuc» per ésser d'Antoni Cuc, a la banda S.O. de «La Costereta» actual. També està interposat aquest document en l'espai que es deixà en blanc.

XLV

CLAUSULES DEL TESTAMENT D'EN RAMON GARGILA DEIXANT ALGUNES ALMOINES PER ALS POBRES SOBRE UNA CASA I UN PATI, VENUTS

EN CATÍ A 31 DE MARÇ DE 1326.

«Aço es traslat be e felment scrit duna clausula que es escrita en lo testament den Ramon gargila e dasamuiel na hoçenda la qual clausula es segons que de Jus sesegueix.—Item dimittimus Centum triginta solidos de quibus denarijs sif emptum vnum censuale et de dicto censuale ematur panis et detur annuatim super tumulum nostrum pauperibus ihesu xristi quolibet festo omnium sanctorum exceptis tamen quod dimittimus Rectorj catinj duos solidos illius censualis supradicti pro quolibet anno ita quod teneatur celebrare missam quolibet anno et extre ad absoluendum tumulum nostrum.—E los dits marmessors compraren lotestamnet de Jus segent.—Aço es traslat be e felment pres de auctoritat den Johan de munt alt Justicia de Catí v kalendas Julij anno domini M.CCC.XX. Nono duna carta. decienda. la tenor de la qual es aytal.—Sif omnibus notum Quod ego Raymundus çabater filius Michaelis çabater per me et omnes meos cum hoc presenti publico instrumento perpetuo vallituro vendo et corporaliter trado vobis bernardo segarra et vobis Raymundo benet notario tanquam manumissores vltimi testamenti Raymundo

garglla Quinque solidos et sex deparios Regallum valencie habendos et percipiendos singulis annis infesto sancti Michaelis septembris quos dentur omni tempore super tumulum dicti Raymundj amore dey pro anima sua prout ipse mandauit insuo ultimo testamento super Quendam domum et solarium quam habeo et possideo in villa de Catino. Et affrontat uero domus et solarium inquo et super quo uobis vende dictum censuale exprima parte cum domibus paschasi ripoyll et de secunda cum fferginalio Dominici figuera et cum via uel Intrata fferginali dicti Dominici ffiguera et de terciã cum via publica jam dictos itaque Quinque solido et sex denarios Regallum valencia censuales habendos et percipiendos supradicta domo et solarario ut dictus est Insuper dicto festo uerumptamen sine factis et laudimis. Et cum omnibus iuribus et actionibus Realibus et perssonalibus uisilibus et directis uariis siue mixtis mi et meis que in predictis quinque solidos et sex denarios censualibus uel pro ipsis competentibus et competituris quoque modo. Et sicut melius plenus sanius ac uisibilis potest dici et inteligi ad comodum et saluamentum uestri et uestrorum et anima dicti Raymundo garglla. Et sicut uobis et saluatris perpetuo predictos quinque solidos et sex denarios habendos et percipiendos singulis annis censuales supra predicta domo et solarario, vendo et concedo precio uidelicet Sexaginta et quinque soldorum Regallum valencie, quos uobis numerando habuj et recipi et ad totam meam uoluntatem, inde bene uestri paccatus sum. Renunciantes scienter omni exceptioni pecunie auobis non habiti et non recepti et duplicis decepcionis et iurj illj quod sub uenit deceptis ultra dimidiam partem iusti preci. Et omni alij cuilibet iurj contra hec in aliquo uenienti. Dando et concedendo uobis et uestris perpetuo quicquid hec uendicio predicta amplius modo ualeat uel ualebit precio antea dicto. Et sicut uos et uestri dictam uendicionem habeatis teneatis possideatis et impace perpetuo expletetis adandum uendendum inpignorum alienandum obligandum et ad omnes uestras et uestrorum uoluntates inde cui et quibus uolueritis perpetuo faciendas exceptis milibus atque sanctis promito uobis et uestris dictam uendicionem cum omnibus suis melloramentis factis et faciendis perpetuo defendere et saluare et facere habere tenere possidere quiete potenter et insana pace, [foli 50] contra omnes personas conuolentes uel aliquid perturbantes ad forum valencie. Et teneor inde uobis et uestris perpetuo de firma et legali euiccione et ab omni dampno ac hec etiam Interesse. Et pro euiccione et legali guarencia dicte uendicionis, obligamus uobis et uestris omnia bona mea mobilia et in mobilia usquam habita et abenda. Et ad maiorem uestram securitatem damus uobis et uestris ffidanciam saluetatis uidelicet, Michaelem çabater uicinum de Catino et patrem meum qui et sui de predictis omnibus et singulis teneantur uobis et uestris mecum et sine me secundum fforum valencie. Quamdictam ffidanciam ego predictus Michaelis çabater facio et concedo libenter per me et meos sicut superius continetur sub obligatione omnium honorum meorum ubique. Quod est actum Catini ij kalendas aprilis anno domini M. CCC. XX. sexto.—Sig: num Raymundj çabater uenditoris predicti. Sig: num Michaelis çabater fidancie saluetatis qui hoc laudamus concedimus atque firmamus.—Testes huius Rey sunt berengarius bertran et Matheus canader.—Sig: num Thome lilet notarij publici Morelle qui hoc scripsit et clausit loco die et anno prefixis cum Raso et emendato in vij linea ubi dicitur in supradicto festo uerumptamen sine factis et laudimis.

Ramon Gargila deixa en son testament 130 sous per a que d'ells se compre un censal per a donar pa cada any sobre el sepulcre d'ell i de sa muller als pobres el dia de Totsants, llevat dos sous que s'havien de dar al Rector de Catí per a dir una Missa anyal i un Respons sobre el mateix sepulcre. Ramon Sabater va vendre un censal de 5 sous i 3 diners sobre una casa i un pati del Gargila rebent dels marmessors 65 sous. No se'n troba rastre d'aquesta Almoïna en els documents del segle XV.

XLVI

FITADA DEL CAMÍ DEL BARRANC D'EN PERE BALAGUER. CATÍ 19 JUNY 1402.

«Dimecres a IIIJ dies de juny anno anafivitate dominj M. CCCC. secundo lonrat en Nicolau figuerola Justicia del loch de Catí per lonrat lo Justicia de Morella Et en ffrancesch bellmunt e en Domingo sorolla jurats del dit loch, apellats en aço en Ramon de sent Johan major de dies e en Domingo çabater veyns del dit loch, a instancia e requesta den Jacme villarroja vedaler del dit loch anaren fitar camí al barranch apellat den Pere balaguer lo qual ja ere estat senyalat per jurats e prohomens. Et foren al cap del dit barranch Et en presencia del dit en Pere balaguer e den Pasqual pugbriau los quals confrontauen ab lo dit barranch començaren de fitar e feren una creu en una roqua que es en lo canto de la vinya dena Tarragona e ficaren una fita en dret la dita creu e ha de la dita creu a la fita vij alnes de amplaria. Item partiren dallj e anaren barranch avall ficaren dues fites de par en par en dret del mig de la dita vinya dena Tarragona e ha de fita a fita vij alnes e miga. Item dallj partiren ficaren dues fites per la solada de la dita vinya dena Tarragona e ha de fita a fita vij alnes menys mig palm. Item dallj partiren ficaren dues fites en dret de la entrada dela vinya del censal dela Mare (?) den Arnau (?) segarra e ha de fita a fita vij alnes e miga. Item dallj partin ficaren dues fites en dret del dit censal e ha de fita a fita vij alnes tres palms. Item dallj partiren e ficaren dues fites acalç dela paret del pou que es ves la heretat del dit en balaguer e lo pou esta en mig de les dues fites e roman lo dit pou al comu e ha de la paret de la vinya del dit censal fins a les fites del dit pou vij alnes e miga. Item dallj partiren e ficaren dues fites davall lo pou e ha de fita a fita vj alnes. Item ne ficaren altres dues prop vn recolçe quey he un clap della en la vinya del dit censal e ha de fita a fita vij alnes vn palm. Item ne ficaren altres dues al cap de vn banqual del dit en Pere balaguer, e ha de fita a fita sis alnes. Item ficaren una fita a calç de vn torm ves la heretat del dit en Pere balaguer e feren una creu en la paret dela vinya del dit censal e ha dela fita fins a la creu vij alnes. Item ficaren dues fites la vna a calç dela paret dela vinya del dit censal e l'altra en calç de vna paredeta den Pere balaguer e ha de fita a fita vj alnes. Item feren dues creus que reten fites sobre vn grau que he en lo dit barranch vna en la paret de la vinya del dit censal e altra en vna paret noua del dit en Pere balaguer e ha de vna creu a altra sis alnes. Et ha atornar atras lo dit en Pere balaguer

una paret noua quey ha la qual l'j fon Manat que tornas atras dacl a sent Mi-
 quel primer vinent sots pena xx sous. Item ficaren dues fites prop la solada
 de la vinya del dit censal e ha de fita afit a vij alnes tres palms. Item ficaren
 altres dues fites en la entrada dela vinya dena tornera e ha de fita afit a sis
 alnes vn palm. Item ficaren altres dues fites en dret del cap de la vinya dena
 Clarja e ha de fita afit a ix alnes tres palms. Item ne ficaren altres dues al sol
 del carrasqualet del dit en Pere balaguer, e ha de fita afit a vij alnes. Item ne
 ficaren altres dues damunt lort dena Clarja e ha de fita a fita vij alnes. Item ne j
 ficaren altres dues al cap de la alboreda ques diu den Azquo de fora la paret
 de la dita alboreda e ha de fita afit a viij alnes.—Dimarts ficaren dues fites ala
 entrada del camj que parteix del camj de albocacer, e va al gatellar, e ha de
 fita afit a xij alnes. Item ne ficaren altres dues mes auant en lo collet en vista
 del gatellar, e ha de fita a fita xij alnes. Les quals ffites foren scrifes per mi
 en Johan de sent Johan notari publich e scriua del consell del dit loch. De ma-
 nament dels dits Justicia e jurats per tal que perdurable memoria fos hauda
 de les dites coses.

Creem que aquesta fitada està al S.O. del poble però no sabem precisar el lloc. La que es féu en dimarts està a dos kilometres al Sud.

XLVII

FITADA DEL CAMÍ DE LA COVA DE NA RABADES. CATÍ 8 MAIG 1405

[fóli 51] viij die menssis Madij anno anafivltate dominj. M. CCCC tercio,
 los honrats en ffrancesch bellmunt e en Domingo sorolla jurats del loch de
 Cati ensemps ab mj en Johan de sent Johan notari publich e scriua dels dits
 jurats de e ab voler del consell del dit loch Anaren a fitar lo camj que parteix
 dela coua dena rabades e ue del camj que parteix dels pous deles segarres e
 va al pou negre. Et primerament foren ala dita coua e trobaren que es antuxa
 e acampador dela dita coua dela paret dela cerrada fins al barranch Et deua-
 llant dasi començaren A ficar vna fita present en Domingo segarra lo fill e en
 Domingo segarra pare daquell a calç de vna paret quey ha deles parades del
 dit en Domingo segarra lo fill, e es camí entro en les roques subíranes que
 son a entrant del barranch aMandreta venynt dauall ves los pous de les segar-
 rres. Item partiren daquella e venint auall a lxxxj pasa ficaren una fita al cos-
 tat deles dites parades, e roman camj tot ves la pedriça. Item partirem daque-
 lla e venjnt auall ves los dits pous a xl passes ficaren una fita e roman camj tot
 ves la pedriça. Item partint daquella e venjnt ves los dits pous A c.vj passes
 poch mes o menys en sol dela pedriça ficaren dues fites, e ha dela vna alaltra
 xvj alnes. Item partint daquelles e venint ves los dits pous a lxxx passes ficaren
 dues fites de par en par, e ha dela vna alaltra xvj alnes. Item partint daquelles
 e venint ves los dits pous al xx passes ficaren dues fites de par en par, e ha
 dela vna altra xvj alnes. Item partint daquelles e venint ves los dits pous a xc
 passes ficaren dues fites la vna en dret l'altra, e ha de fita a fita xvj alnes. Item
 partint daquelles e venjnt ves los dits pous ficaren dues fites de par en par a

entrant de vn bancal, e ha de fita afitá xvj alnes. Item a exint del dit bancal allí hon se engrane lo dit camj ab lo camj del pou negre ficaren dues fites e ha dela vna al altra xvj alnes, e fon acabat de fitar lo dit camj de la coua dena rabades.—En apres en lo dia Matex los dits jurats partint del de sus dit camj e anant sen per lo camj auant del pou negre ficaren dues fites la vna en la possessio o camp den Domjago segarra lo fill e altra en la heretat den Domingo segarra lo pare, e ha de vna fita a altra xvj alnes. Item foren anat en dret del Mas del dit en Domingo segarra lo fill, e ficaren dues fites al cap de vna sort den Berthomeu algerj, e altra en calç dela paret dela cerrada del dit mas, e respon a altra fita que ficaren entre carrasques per hon solia anar lo camj antich en sol de la heretat del dit Mas e ay vna gran riba, e roman per antuxa del consell tota la pedriça, el carracal que es apres la paret de la dita cerrada, dallj auant no fitaren pus.

El Mas de Na Rabades està situat al Sud del poble i és nom d'un dels fundadors de Catí. Els Masos d'en Segarra són dos que estan al Sud del Mas de Na Rabades, i tots tres prop de l'Ermita de la Mare de Déu del Pilar, a la partida de la Vall de Cirers. En aquestos Masos hi havia un bosc que es deia el Bosc Negre i era comú del poble. Per això hi han varies fitades de camins i antuxans que el voltaven.

XLVIII

FITADA DE GRAN PART DE LA VALL DE CIRERS I DE LA FONT DE CATÍ.

CATÍ 30 ABRIL I 1 MAIG 1331

Coneguen tots quants aquesta scriptura ueuran e hoyran que com en consell de Morella es estat acordat abe proffit e vtilitat de tot lo terme de Morella. Et a requesta dels prohombres de Catí quels honrats en Guarcia de belsa finent loch de Justicia per lonrat en Domingo sanxo, e en G. cerda Jurat del dit loch e Pascual de biosca Erbagador e comprador del Erbatge de la Senyora Reyna, que anassen al loch de Catí aldea de Morella per pendre, e endreçar Carreres abeuradors coues e antuxans hon poguessen passar gens e bestiar, e aquells abeure, per ço que daqui auant noy agues confesses ni perills ni plehyts nj mlissions e que fos profit e creiximent de les Rendes del Senyor Rey edela Senyora Reyna e de tot lo terme de Morella. E per ço los honrats en Guarcia de belssa, en Gulamo cerda, e en Pasqual de bioscha, fforen el loch de Catí, e Dimarts que comptaue prldie kalendas Madij anno dominj Millesimo Trecentesimo Tricessimo primo, E ab consell den Domingo bellugua Justicia den Jacme narbones den Arnau asteler jurats de Catí e den Pere de sent Johan qui, es antich e sable tots los feyts com anauen nj hj deujen anar, e den Johan den de munt alt e den Tomas lilet notari qui aço scriui fforen en vayll de cires, e començaren de ueure aquella carera que ere fitada e senyalada del pou den Guerau (?) entro en la heretat den Guillem seguarra la qual auien ja fitada e senyalada lurats e prohombres de Catí e Refificaren aquella e conffermaren,

e per ço car en la heretat den Pere de sent Johan e den Pere asteler, e den Pere miro, no auie fites ans la trobaren sembrada, e aquella uedauen ficaren dues fites en la entrada dela paret den Pere de sent Johan. Et ha dela vna fita al altra xij alnes de messura de valencia. Et semblantment altres dues en la sort den Pere asteler e an de la vna al altra xij alnes. E puix prengueren acampador ala bassa que es comuna e publica en la heretat den Pere mjro el present e consent segons que es fitat. Et a de la vna fita alaltra xij alnes. Et puix seguexse per tot auant que ha dela una fita alaltra xij alnes, e puix ficades fites e acampadors al pou que es comu e publich dela lomas den Mascaros Enaxi que ha de la vna fita altra xvij a la entrada e puix segex se entro al mas den G. seguarra e dauant lo mas ala entrada ha una fita e dela fita entro en la paret del mas ha xij alnes. Et ret la paret fita. Item na altra al cap del Mas e ha dela fita entro a una figuera quey ha que ret fita xij alnes e puig seguexse moltes fites que ha dela una a laltra xij alnes e va entro al Camj que partex de Morella e va a valencia e ay dues fites prop lo Camj que son en la heretat den Domingo ros e a dela vna fita alaltra xij alnes. Item foren [foli 52] al pou del Bosch negre e ficaren fites damunt lo pou ves lo mas dena Rabades e aduna fita alaltra xvj alnes e daquj partex en lerm qui es [blanc] prop del pou e ficaren dues fites e a dela vna alaltra xij alnes e puig seguexse per lo Bosch aamunt e serra serra va entro al mas dena Rabades e puix serra serra va entro en lo pou den jouer e daqui va serra serra entro al pou del Guatellar. Item dimecres ques comptaue kalendas Madij anno ut supra dessa la fossa den ffiguera en lo Colado e daqui partey lo Camj e ve segons que antigament passaue entro al pou den Bertolj de sen Johan e segons que es mollonat e aqui al pou del dit Bertolj de sent Johan fficaren fites per acampador. Et he dela vna fita alaltra xxx alnes e puig daqui ve per lo torrent entro a dues ffites que son deça lo torrent e a duna fita alaltra xxx alnes e puix seguexse daqui per la costa aamunt. Et es tot fitat e a dela vna fita a laltra xxx alnes e puix seguexse fitar entro en les fites den Bertolj de sent Johan prop lo Coyll e a dela vna alaltra xxx alnes e puix han el coyll vista dela ffont de Cafí dues dela sisa deles altres e puix auall per la heretat den Bernat lorenc, e ay dues fites en lo sol de la Costa. Et ay xxx alnes de la vna alaltra e puig prop lo torrent vay tot un Bancal segons que es fitat. Et enapres ficaren deça lo barranch dues fites en la heretat den P. çelom e a dela vna al altra xxx alnes. Item na dues auayll e ay L alnes. Item na vna en dret de una Carrasca qui es smoxada e senyalada que ya creu e ret fites (?) ne ficaren una en la heretat den Bernat seguarra e va entro en la heretat de la Rambla. Item ne ficaren altra ença den Domingo uerdu e ue entro en la Riba de la Rambla e puix va entro en lo mas den Domingo uerdu ço es entro en les parets de la era, e puix trauese dauall lo mas e ue entro en lo Camj que ve del Mas den asteller e den Johan uerdu e puix entro en la Rambla e daqui amunt seguexse per la dita Rambla aamunt. Item ffitaren al Mas den G. albiol e a requesta de veyns e de guardians prengueren carera. E naxi que ficaren una fita en lo collet vista del Barranch dela Espadella e vista del seu Mas, e a dela dita fita a amunt lx passades e puix va auayll en un comellaret quey ha a altra fita e daqui aamunt en lo socosta an dues fites e an dela vna al altra xxij alnes e seguexsse en lo coyll a dues fites e ay xvj alnes e seguexsse entro en la riba de la Rambla e aqui en cap dela rambla a dues fites e dela una altra xxij alnes e puix entro en la Rambla e rambla Rambla ve entro al pujador del Camj que ua al pou publich den Cata-la e puge per lo grau amunt e e lo coyll a dues fites e ay xvj alnes. Item daqui

auant va per la heretat den Bertran çabater, e seguex fitat e a de carera per tot xx alnes e an dues el collado vista del Domezge e puix va camj entro al pou den Bertolj de sent Johan qui fo den Pelicer e a dues fites al ort del pou e dempuix es ffitat damunt la era del mas que fo del dit en Pelicer e a dunes, fites a altres xx alnes e dempuix abaxes per los laurats del dit Bertolj e en un miga ha dues fites dela vna al altra xvlij alnes e puix an dues en la fi de la heretat e dues ffites e entren en la Rambla e ve entro el dit pou e a dela vna a laltra xvlij alnes. Item foren al pou nou qui es als prats e ay aytal acampador que del pou te aytant com ere dret de la Sort den Bertolj vilalta que affronte ab la terra den Calrrony e passe della lo torrent e ay acampador segons que es fitat. Et agen satisfaccio que paga consell. Item al pou den aulnyo ficaren vna fita en lo canto subira del hort, e altra amunt ves lo Mas que fo den Jacme vyues. Et a dela una fita al altra xxv alnes e an dues amunt la vna dauant laltra qui totes Referen acampador e carera e a dela una a laltra xij alnes. Item fon trobada vna fita a cap del Canto del hort ues lo Mas den Andreu de sent Johan e a entro en cap dela carera amunt xxlij alnes e puix seguexsse auant e ay una fita dela qual fita a entro en la Carera, que es prop la heretat que fon den Jacme viues xxvlij alnes e auayll an dues auall e la una es al peu dun Carraschas a dela vna fita al altra xx alnes. Item na dues a la entrada del Camj que va a Morella e la dela una alaltra xvlij alnes. Item foren a la ffont de Cati e ficaren una fita en ues la vila per acampador e a entro damunt la ffont a la paret antiga quey es xxxv alnes e ay altra fita de auayll e a dela dita fita entro a la paret del hort ix alnes. Item na una auant e a entro a la paret del ort xj alnes. Item na auant vna e a entro ala paret sobirana vj alnes. Item altra auant e a vj alnes e puix seguexse per tota la heretat de P. çelom quey ha vj alnes. Item enço den Bernat seguarra e a per tot vj alnes de carera e puix per tota la heretat de Domingo uerdu a vj alnes e encarrerons (?) en lo Camj dels bestfars derbatge que ve de puig cabrer en cap dela Rambla que ere den Ramon Marti e puig de la Rambla entro en lo mas den uerdu deu auer carera publica per atots persones e besifars del terme de Morella e ala per tot loch a xx alnes damplaria e passe per lo Mas e del Mas va un Camj ues vallibona e ues xert e passe dauan lo Mas den asteller e passe altre camj en dret del graner den uerdu e trauesse lo Camj que ue de Saluassoria e passe altre camj per lo Canto dela vinya den asteller e puge en la serra dela talaya den Valentí. Item foren al pou den P. asteller que es public e comu e fficaren fites per acampador e prengueren carera del dit pou entro al Mas del dit Nasteller [foli 53] ço es entro en lo Camj Real que ua ues Saluassoria. Et ha per tot vj alnes. Item fo hordenat e pres ab voluntat deles parts que dela Rambla que ve de Saluassoria endret dela punta del Mas den Johan de munt alt ço es enaquella affrontada dela Rambla que ve del pou den Bertolj de sent Johan que age carera publica per la heretat den Johan uerdu e per la heretat den Arnau asteller entro ala ffont de la seruera e que age per tot loch atot menys xxx alnes. Et a entradan del pujador amandreta en cap dela Riba a una fita e a auant damunt lo Roure an altra e puix seguexsse auant hon ha dues fites la una prop lo molo dela deussa den Catala e a dela una a laltra xl passades. Et puix seguexsse entro al mas den Catala et ref fita e a dela fita entro a^l dit Canto xxij passades. Et puix seguexse entro en la hera den Domingo çabater ay dues fites e la Carera passe per la hera e a de vna fita a laltra xxx passades e puix an dues auant en lo collet e ay de vna çaltra xxvlij alnes. Item na dues auant passat lo primer baranquet e a de una al altra xx passades e puix al pou primer ficaren fites e acampadors

e ay dos pous e sobre lo pou damunt an cap dela marge a una fita e altra damunt lort et ret fita e puix torne al altre Camj que va al pou sobira e auuant an dues e a dela vna alaltra xviiij alnes e puix seguexesse per tot e es fitat e endreçat en lo pus stret loch a xviiij alnes entro en lo acampador del dit pou, Empero lo dit en Domingo çabater a adobar lo Camj be e conujnement en manera que besties ne puxen passar carregades ab sa propia missio. Et puix del pou auuant es fitat. Testlmonis Domingo Johan paster e Pere Alegre e Jacme pascual. Sig^o X^o num Thomasij llet notarij publici Morelle qui hoc scribi fecit.

Aquesta fitada comprén un bona part del terme. En la Vall de Cirers poc més avant del Gatellar abans del Mas Vell i entre aquest i el Mas d'En Bono, el Mas de Na Rabades, i pel fil de la serra entornant-se'n pel Mas dels Povets fins al Gatellar. El Pou Nou està a dos kilometres al N. del poble contra la Carretera que va a Vallivana; el Pou de la Sent Joana a més de 4 kilometres al N.E.; el Pou de l'Avinyó a 3; la Font de Catí a 4; els noms dels Masos són completaments desconeguts. El Mas de Jacme Vives es el Mas de Blai, el d'Andreu és la Masiana. Els voltants del Pou Nou s'anomenaven abans *els Prats* pels verdims i juncs que hi havien i encara queden. Es fa menció del Camí de Salvassòria per on passà el rei Jaume I quan baixà a prendre possessió del Castell de Penyíscola.

